

УДК 378:37.036

Анжеліка ІВЕРШИНЬ

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)

e-mail: i.vershina@gmail.com

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ СТАНОВЛЕННЯ СУБ'ЄКТНОСТІ СТУДЕНТІВ
МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ХУДОЖНЬО-ТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розглядається поняття суб'єктності студентів майбутніх вихователів як необхідного компонента їх художньо-творчого розвитку. Аналізуються поняття «суб'єкт», «суб'єктність». Висвітлено умови розвитку суб'єктності майбутніх вихователів у художній діяльності: полілог, діалогічне спілкування, ситуація успіху. У статті подано методи, які було використано у процесі суб'єктно-суб'єктної взаємодії у процесі художнього сприйняття на заняттях з образотворчого мистецтва.

Ключові слова: суб'єкт, суб'єктність, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, художньо-творча діяльність.

У сучасну епоху центральною проблемою наукового пізнання стає людська особистість, її життєві сенси, духовні потреби, способи самореалізації, прагнення до самоудосконалення, гуманістичні цінності. Сучасні тенденції не можуть не впливати на систему освіти.

Аналіз наукової літератури дозволяє зробити висновок, що процеси оновлення освіти пов'язуються з її гуманістичною спрямованістю: надання освітою реальних можливостей для становлення кожної окремої людини як повноцінного суб'єкта діяльності; як вільного і самостійного члена соціуму; здобуття необхідних професійних знань і навичок; створення умов для успішної адаптації у соціальному середовищі як громадянина і професіонала.

Під терміном «гуманізація освіти» розуміється «орієнтація процесу навчання на розвиток і саморозвиток особистості, на пріоритети загальнолюдських цінностей, на оптимізацію взаємодії людини і соціуму. Гуманізація освіти націлена на створення таких форм змісту і методів навчання і виховання, які забезпечують ефективне розкриття індивідуальності особистості, її пізнавальних інтересів, особистісних якостей; на створення таких умов, при яких вона захоче вчитися», – зазначено у словнику [9].

Найбільш вагомий внесок у розвиток теорії і практики гуманістичного виховання у вітчизняній педагогіці належить В.Сухомлинському. Підґрунтям його педагогічної системи є ідея про те, що гуманне суспільство створюється гуманними людьми і виховувати таких людей можна лише гуманними методами шляхом гуманізації освітнього процесу [12].

Проте, на сьогоднішній день існують певні протиріччя між спрямованістю педагогічного

процесу на гуманізацію і інноватику в освіті і традиційною системою, для якої є характерним засвоєння знань на репродуктивній основі; між необхідністю здійснення особистісного підходу і низьким рівнем суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача і студентів; між суспільною потребою у такій системі виховання, яка забезпечувала б гідність і свободу особистості і недостатньою розробленістю методичної бази для її здійснення у навчальному процесі [4].

Для реалізації цих завдань сучасні вчені пропонують різні концептуальні підходи. Так, Е. Бондаревській запропоновано особистісно-орієнтований підхід; О. Газман, С. Кульневич, К. Серіков, Н. Алексєєв розробляють ідеї гуманізації в особистісно-орієнтованій моделі; І.Якиманська, А. Плігин в суб'єктно-особистісній моделі педагогічної взаємодії.

Аналіз цих моделей дозволяє виокремити основні аспекти гуманізації освіти: індивідуально-творчий розвиток особистості; розвиток творчих можливостей суб'єктів педагогічної взаємодії; утвердження суб'єкт – суб'єктних стосунків. За цими моделями особистість розуміється як мета і чинник освітнього процесу, в якому створюються сприятливі умови для реалізації і, відповідно, розвитку особистісних якостей суб'єктів [1, 3, 4, 8, 11, 15].

У зв'язку з цим виникає потреба у розгляді понять «суб'єкт» і «суб'єктність», умов розвитку суб'єктності студентів майбутніх вихователів у художній діяльності, що є метою статті.

Проблематику суб'єкта діяльності і феномену суб'єктності розробляли С. Рубінштейн, К. Абульханова-Славська, Л. Анциферова, А. Брушлінський, В. Давидов, В. Слободчиков, Е. Ісаєв, В. Кудрявцев, В. Лазарев, В. Зінченко, В. Петровський, А. Венгер і

ін.). Суб'єкт характеризується як людина, здібна до довільної і опосередкованої поведінки, творчості, рефлексії і самостійності, проектування розвитку власних здібностей [10].

За дослідженнями С. Рубінштейна, «суб'єктність» — це властивість особистості, що виявляється в ціннісно-смысловій самоорганізації дій і усвідомленої саморегуляції, змінює себе і навколишню дійсність за допомогою активно перетворюючої діяльності. Тому суб'єктність виявляється лише в діяльності суб'єкта [10].

А. Асмолов, О. Леонтьєв, В. Петровський, А. Петровський вказують, що суб'єктність обумовлює причинність індивіда в його взаєминах зі світом, дозволяє будувати вітальні (у широкому сенсі) контакти зі світом, творити і перетворювати своє життя (стратегію життя), суб'єктність – це вищий рівень активності, цілісності, автономності особистості (В. Петровський, К. Абульханова, І. Слободчиков, Е. Ісаєв) [1, 13].

Таким чином, суб'єктність – це цілісна характеристика людини, визначальна його здатність бути активним і самостійним, усвідомлювати мотиви, прогнозувати, аналізувати і коректувати свою діяльність.

Теоретичний аналіз дозволяє нам зробити висновки про те, що суб'єктність студента виявляється у різних сферах: навчальній діяльності, спілкуванні, самопізнанні, рефлексії. Комплекс якостей суб'єкта обіймає активність, самосвідомість, самореалізацію, самостійність, адекватну самооцінку, відповідальність, ініціативність, творчу активність.

Суб'єктність особистості студента виявляється в наявності у нього високого рівня самосвідомості, спілкування, діяльності, що визначає його активність і відвертість соціальним контактам, емпатійність, рефлексивність, самостійність, ініціативність у діяльності і спілкуванні. Суб'єктність характеризує рівень продуктивності і успішності, що досягається студентами у різних видах діяльності [13].

Розглядаючи суб'єктність студентів майбутніх вихователів ми дійшли висновку, що суб'єктність – це багатогранний феномен, який обумовлений впливом внутрішніх і зовнішніх чинників, що допомагає успішно опанувати різноманітні види і форми навчально-професійної діяльності, формувати гармонійні стосунки з навколишнім світом; дозволяє активно реалізовувати себе у різних видах діяльності.

Розглянемо умови розвитку суб'єктності студентів майбутніх вихователів у педагогічному процесі вишу. Як відзначає С. Кашлев [5], перш за все, у педагогічному процесі сучасного вишу необ-

хідний полілог, який передбачає право кожного на індивідуальну точку зору. Другою умовою, за думкою вченого, є організація діалогічного спілкування викладача і студентів, в якому студент виявляється повноправним учасником зі своїми поглядами на самовизначення, самореалізацію, перспективами особистісного розвитку.

Третьою умовою визнаний процес «організації сенсотворчості студентів як усвідомленої діяльності по створенню суб'єктами цього процесу нового змісту, рефлексія явищ дійсності, своїй діяльності, взаємодії з іншими з позицій своєї індивідуальності». Також сенсотворчість розуміється як інтелектуальна творча діяльність, що передбачає здійснення розумової діяльності, виконання різних розумових операцій (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікація, абстрагування, конкретизація, категоризація) [5].

Четверта умова – створення ситуації успіху. Ця умова передбачає створення спектру позитивних емоцій від самого освітнього процесу і його результатів.

Особливе місце у системі педагогічних умов розвитку суб'єктності студента належить організації його діяльності, рефлексії, оцінка свого розвитку, його результативності, шляхом самоспостереження, самоаналізу.

У контексті попередніх роздумів відносно розвитку суб'єктності студентів майбутніх вихователів цінним для нашого дослідження є висновок А. Мелік-Пашаєва, що художня творчість – це один з видів людської творчості взагалі як створення самого себе при особливому, цілісному відношенні до світу [13]. Мистецтво покликано розвивати кращі людські якості, це джерело пізнання та досягнення кращих духовних надбань людства. На нашу думку, саме художньо-творча діяльність, у процесі якої відбувається реалізація власної індивідуальності, найбільш сприяє розвитку суб'єктності студентів майбутніх вихователів.

Для реалізації умов розвитку суб'єктності майбутнього вихователя була створена ситуація «занурення» в атмосферу діалогу з художнім твором, – складною багаторівневою структурою, в якій за допомогою художнього образу відбувається саморозкриття художника. Суб'єкт, який сприймає мистецтво, залучається до процесу спілкування з автором, розкриваючи код художньо-образної мови твору.

Відзначимо, що у процесі спілкування з художнім твором ініціатором діалогу виступає не лише глядач, але і безпосередньо художній образ як спеціально сконструйована знакова модель того або іншого явища. Художник «відкривається» світу в своєму творі, демонструючи людям свої

цінності, відчуття, внутрішню позицію через умовні візуальні знаки, але завдання глядача – стати співучасником процесу творчості разом з митцем. Спілкування з картиною переростає в співтворчу діяльність, де отримуються уміння декодування естетичної інформації (розуміння засобів художньої виразності); формується культура художнього сприйняття. Саме тут відбувається процес, в якому комунікація спонукає особистість до творчої активності: через творчий діалог глядач стає не лише учасником художнього процесу, але і перетворювачем своєї особистості.

Спілкування з художніми образами породжує внутрішні діалоги свідомості і підсвідомості, сприяє розкриттю власного «Я». Однією з умов цього є активність реципієнта, його бажання збагачувати власний духовний простір, уміння вдумуватися і переживати художній зміст твору.

Тому актуально і доречно використання третьої умови – «організація сенсотворчості» [5]. Спілкування з художнім твором відбувається як в емоційному, так і в сенсовому планах, при цьому формуються уміння творчо мислити, аналізувати, порівнювати і узагальнювати; формується досвід естетичної рефлексії. Сенсотворчість розвивається у процесі сприйняття твору при зміні психологічних і естетичних установок, що забезпечують взаємодію свідомості і підсвідомості і їх багаточисельних різновидів (свідомості і самосвідомості, свідомості і переживання, свідомості і емоцій).

При сприйнятті образотворчого мистецтва, застосовуючи метод бесіди, ми організували широкий полілог, в якому актуалізувався життєвий і естетичний досвід студентів. У системі суб'єкт-суб'єктного підходу як педагог, так і студент були активними учасниками художнього сприйняття, кожен з яких, виходячи з власного життєвого досвіду, виявляв у картині особистісні сенси, обговорював результати пошуку.

Для розвитку суб'єктності у студентів ми використовували різні типи бесід про мистецтво: евристичну бесіду, яка за допомогою спеціальної постановки питань наводить до активізації самостійного мислення і отримання нових знань. Сократичну бесіду, що дозволяє через роздуми прийти до відкриття нових сенсів; навчає вмінню мислити діалектично, уникаючи категоричних висловів, бачити речі і явища у всій їх складності і багатоаспектності. У бесіді про творчість, яка сама по собі є таємницею, має бути якась загадка, здивування, парадокс, творче прозріння. Так, наприклад, на занятті розглядалася картина П. Брейгеля Старшого «Селянський танець», де глибокий філософський сенс закодований. Проте, через «розгадування» візуальних парадоксів і розкоду-

вання образів, студенти відкрили для себе складний внутрішній підтекст твору, у якому автор змушує замислитися про цінності людського життя, духовність і пошук гармонії.

У процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії велика роль відводиться педагогові, завданням якого є забезпечення грамотного методичного супроводу процесу спілкування з художнім твором. Адже, формування суб'єктного досвіду відбувається лише при опануванні закономірностей художнього образу, а не спрощених уявлень про нього як засобу ілюстрації життя. Необхідно перейти від безпосереднього споглядання картини до переживання її ідеї; в цьому випадку студент дістає можливість розкрити себе, а його думки і оцінки стають важливим дидактичним матеріалом.

Для розкриття особистісного і творчого потенціалу студентів нами були використані різні методи: метод емоційної драматургії (Д. Кабальєвський, Л. Предтеченська, Е. Абдулін); метод емоційної дії (Л. Дмитрієва і Н. Чернованенко); метод контрастних зіставлень; метод уподібнення (синестезії) О.Радиної; метод співпереживання (Н. Ветлугина).

У бесіді про мистецтво ми направляли студентів майбутніх вихователів на активізацію емоційного відношення до творів образотворчого мистецтва через заздалегідь продуману режисуру бесіди, проходження її кульмінаційних моментів. Такі прийоми як «емоційний контраст» і «послідовне насичення емоційного тону» знайшли вживання у бесіді про гуманістичну спрямованість творчості Тетяни Яблонської за її картинами: «Хліб», «Літо», «Колиска», «Май», «Життя продовжується».

Метод контрастних зіставлень будувався на системі завдань, в яких порівнювалися контрастні твори одного жанру; картини з однаковими назвами; різні варіанти інтерпретації однієї теми. Студентам було цікаво дослідити розвиток жанру портрет: як реалістичні інтерпретації (Рафаель Санті «Дама з покривалом», Вермеєр «Дівчина з перлинною сережкою» та ін.), так і портрети у стилі кубізм і фовізм (П. Пікассо «Жінка, що сидить в кріслі», «Майя з лялькою», «Портрет Дори Маар»; О. Ренуар «Портрет Жани Самарі»; А. Матіс «Портрет дружини художника»). За цієї темою виникло багато дискусій, отже не всім студентам зрозуміло, що художник має право виражати своє особисте відношення до природи у той манері, яка йому подобається. Спілкування з картиною не завжди спрощене емоційне «милювання», це розумовий процес, де формуються уміння декодування художніх засобів, культура художнього сприйняття.

Особливо теплою і ліричною стала бесіда за темою «Дитячий образ в мистецтві», де кожен із студентів зміг поринути у світ дитинства і дібрати портрети, які, на його думку, відображають психологічний портрет свого дитинства.

Метод уподібнення характеру твору, заснований на синестезії, пов'язаний з вживанням в бесіді різних видів уподібнення прийомом у живопису і музиці, живопису і літературі, живопису і пластичних мистецтв, таких як ритм, композиція, контраст, гармонія, акцентування і ін. Так, наприклад, студентам пропонувалося виділити колірні акценти у пейзажах не лише у творах живопису, але і літератури. Студентами були підібрані приклади прози І. Буніна: «...хорошо прокинутися рожевим росяним ранком, серед матово-зелених хлібів, побачити в далечині, в блакитній низовині, весело белюче містечко...»; поезії С.Есеніна: «Спалахнула зоречка червона / У небі темно-блакитному / Смога виявилася ясна / У своєму блиску золотому» та ін. Підкріплюючи зорові образи барвистими літературними висловлюваннями, студенти відзначали, що це розширює їх емоційно-чуттєвий досвід, допомагає сприйняттю, налаштовує на співпереживання художньому образу.

Метод, який дає можливість презентувати у бесіді образотворче мистецтво в багатстві його різноманітних зв'язків, – метод створення художнього контексту (Л. Горюнова). За цим методом передбачається синтез з суміжними видами мистецтва, історією, творчим і життєвим досвідом, тобто створення насиченого художньо-педагогічного середовища. При виконанні завдань студенти використовували сучасні інформаційні методи навчання: аудіо-, відео- та інтернет-методи. Студенти готували міні-презентації з запропонованої теми, а також самостійно виконували творчу роботу фарбами, добирали до неї музичний супровід, який відображав настрої твору. Це завдання викликало багато позитивних емоцій, налаштувало студентів на активний пошук, задіяло процес уяви.

За результатами проведеного дослідження було проведено опитування про ефективність становлення суб'єктності студентів майбутніх вихователів за показниками (активність, ініціативність і реалізація своїх здібностей і уподобань, емпатій-

ність, рефлексивність, самостійність у художньо-творчій діяльності). В процесі саморефлексії студентам треба було відзначити, яка із умов надала найбільший вплив на становлення їх суб'єктності. Дані подано у таблиці.

Таблиця – Результати опитування студентів майбутніх вихователів про ефективність становлення суб'єктності у художньо-творчій діяльності

Показники	Умови			
	Полілог	Діалогічне спілкування	Організація сенсотворчості	Створення ситуації успіху
Активність	10%	30%	20%	40%
Емпатійність	5%	10%	50%	35%
Самостійність	10%	40%	40%	10%
Рефлексія	10%	10%	45%	35%
Ініціативність	10%	20%	10%	60%

Як ми бачимо з табличних даних, більшість студентів для становлення своєї емпатійності (50%), рефлексії (45%), самостійності (40%) віддала перевагу такій умові як «організація сенсотворчості», коли розширюється художній світогляд; формуються уміння аналізувати художні твори, порівнювати і узагальнювати інформацію, вчитися творчо мислити. Також умова «створення ситуації успіху» вплинула на становлення ініціативності (60%), активності (40%), емпатії (35%) студентів майбутніх вихователів. Однак, як можна побачити з таблиці, створення полілогу не викликало в студентському середовищі активного відгуку – кількісні значення: 10%; 5%. Пріоритет надається діалогічній формі спілкування.

Узагальнюючи результати проведеного в рамках статті дослідження доцільно зробити наступні висновки: по-перше, застосування в освітньому процесі вишу ціліспрямованої роботи з розвитку суб'єктності дозволяє підвищити показники особистісних ріс студентів, які виявляються у художньо-творчій діяльності. По-друге, запропоновані умови і методи активізують розкриття особистісного і творчого потенціалу студентів у навчально-му процесі.

Список використаних джерел

1. Абульханова К. А. Психосоциальный и субъектный подходы к исследованию личности в условиях социальных изменений // Психологический журнал. 2007. Т. 28. № 5. С. 5–14.
2. Амонашвили Ш. А. Размышления о гуманной педагогике. М.: Изд-во Дом Шалвы Амонашвили, 1996. 496с.
3. Бондаревская Е. В. Гуманистическая парадигма личностно ориентированного образования// Педагогика, 1997. № 4. С. 11-17.
4. Бондаревская Е. В. Концепция личностно ориентированного образования и целостная педагогическая теория // Школа духовности. 1999. № 5. С. 41–52.
5. Кашлев С. Современные технологии педагогического процесса: Пособие для педагогов. Мн.: Университетское, 2000. 95с.

6. Красовицкий М. Ю., Беседа Т. И., Сердюк А. В. От педагогической науки к практике. Киев: Радянська школа, 1990. 188 с.
7. Мелик-Пашаев А. А. Об источнике способности человека к художественному творчеству // Вопросы психологии. 1998. № 1. С. 76-82.
8. Плигин А. А. Личностно ориентированное образование: история и практика. М.: КСП+, 2003. 432 с.
9. Профессиональное образование. Словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. — М.: НМЦ СПО С.М. Вишнякова, 1999.
10. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание. СПб., 2012. 288 с.
11. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: учебное пособие. М.: Народное образование, 1998. 256 с.
12. Сухомлинский В. А. Нравственный идеал молодого поколения. М.: Педагогика, 1963. 152 с.
13. Слободчиков В. И., Исаев Е. И. Основные ступени развития субъективности человека. Основы психологической антропологии. Психология развития человека: учебное пособие для вузов. М., 412. 2000.
14. Хуторской А. В. Методика личностно ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному? М.: Владос-Пресс, 2005. 383 с.
15. Якиманская И. С. Разработка технологии личностно ориентированного обучения // Вопросы психологии. 1995. № 2. С. 16-23.

References

1. Abul'khanova, K.A. (2007). Psikhosotsial'nyy i sub'yektnyy podkhody k issledovaniyu lichnosti v usloviyakh sotsial'nykh izmeneniy [Psychosocial and subject approaches to the study of personality in terms of social change]. Psychological Journal (5), 5-14. [in Russian].
2. Amonashvili, Shalva (1996). Razmyshleniya o Gumannoy pedagogike [Reflections on humane pedagogy]. Moscow, Shalvy Amonashvili's Hause, 496. [in Russian].
3. Bondarevskaya, Y.V. (1997). Gumanisticheskaya paradigma lichnostno oriyentirovannogo obrazovaniya [The humanistic paradigm of personality-oriented education], Pedagogika.(4), 11-17. [in Russian].
4. Bondarevskaya, Y. V. (1999). Kontseptsiya lichnostno oriyentirovannogo obrazovaniya i tselostnaya pedagogicheskaya teoriya [The concept of personality-oriented education and holistic pedagogical theory]. Shkola dukhovnosti, (5), 41-52. [in Russian].
5. Kashlev, S. (2000). Sovremennyye tekhnologii pedagogicheskogo protsessa: Posobiye dlya pedagogov [Modern technologies of the pedagogical process: A manual for teachers] Minsk, 95. [in Bilorus].
6. Krasovitskiy, M.Y., Beseda, T.I., Serdyuk, A.B. (1990) Vot pedagogicheskoy nauki k praktike [From pedagogical science to practice]. Kiev: Radyanska School, 188. [in Ukrainian]
7. Melik-Pashayev, A.A. (1998) Ob istochnike sposobnosti cheloveka k khudozhestvennomu tvorchestvu [About the source of a person's ability to artistic creativity]. Questions of psychology, (1), 76-82. [in Russian].
8. Pligin, A.A. (2003) Lichnostno oriyentirovannoye obrazovaniye: istoriya i praktika [Personally oriented education: history and practice]. Moscow, KSP +, 432. [in Russian].
9. Professional'noye obrazovaniye. Slovar'. Klyuchevyye ponyatiya, terminy, aktual'naya leksika. (1999) [Professional education. Vocabulary. Key concepts, terms, actual vocabulary]. Moscow, NMC SPO S.M. 569. [in Russian].
10. Rubinshteyn, S.L. (2012) Bytiye i soznaniye [Being and consciousness]. Sankt Petersburg, 288 . [in Russian].
11. Selevko, G. K. (1998) Sovremennyye obrazovatel'nyye tekhnologii: uchebnoye posobiye [Modern educational technologies: a tutorial]. Moscow, Public Education, 256.[in Russian].
12. Sukhomlinskiy V.A. (1963) Nravstvennyy ideal molodogo pokoleniya [The moral ideal of the younger generation], Moscow, Pedagogy, 152. [in Russian].
13. Slobodchikov, V.I., Isayev, Y.I (2000) Osnovnyye stupeni razvitiya sub'yektivnosti cheloveka. Osnovy psikhologicheskoy antropologii. Psikhologiya razvitiya cheloveka: uchebnoye posobiye dlya vuzov. [The main stages of development of human subjectivity. Fundamentals of psychological anthropology. Psychology of human development: a textbook for universities] Moscow, 412. [in Russian].
14. Khutorskoye, A.V. (2005) Metodika lichnostno oriyentirovannogo obucheniya. Kak obuchat' vseh po-raznomu? [Methods of student-centered learning. How to train everyone in different ways?] Vados-Press, 383. [in Russian].
15. Yakimanskaya, I.S. (1995) Razrabotka tekhnologii lichnostno oriyentirovannogo obucheniya [Development of a technology of personality-oriented learning]. Psychology issues, (2), 16-23. [in Russian].

Ивершин А. Г. Педагогические условия становления субъектности студентов будущих воспитателей в художественно-творческой деятельности.

В статье рассматривается понятие субъектности студентов будущих воспитателей как необходимого компонента их художественно-творческого развития. Анализируются понятия «субъект», «субъектность». Освещены условия развития субъектности будущих воспитателей в художественной деятельности: полилог, диалогическое общение, смыслотворчество, ситуация успеха. В статье представлены методы, которые были использованы в процессе субъект-субъектного взаимодействия в процессе художественного восприятия на занятиях по изобразительному искусству.

Ключевые слова: субъект, субъектность, субъект-субъектное взаимодействие, художественно-творческая деятельность.

Ivershin A. G. Pedagogical conditions of becoming subjectivity of students of future teachers in the artistic and creative activities.

The article considers the development of the personality of students of future tutors from the point of view of a humanistic approach. Analyzed the concepts of the «subject», «subjectivity». The conditions for the development

of the subjectiveness of future educators in artistic activity are described: a wide dialogue (polylogue), dialogical communication, meaning-creation's process, a situation of success. In the process of personal subject interaction, a large role is assigned to the teacher: he must competently use the methods of accompanying the process of perception of a work of art.

For development the personal and creative potential of students, we used various methods: the method of emotional drama, the method of emotional impact, the method of contrast comparisons; assimilation method; empathy method. The method of contrasting comparisons was based on a system of tasks in which contrasting works of the same genre, pictures with the same names, different interpretations of the same theme in different types of art were compared. In a conversation about art, a method of assimilation was used, which is associated with the search for common characteristics of various types in painting and music, painting and literature, painting and plastic arts.

We used the method of creating an artistic environment, which involves the study of the role of various types of art in history, religion, the formation of creative and life experience.

Key words: subject, subjectness, subject-subject interaction, artistic and creative activity.

УДК 378.011.3-051:78.071.2

Юань Кай

*аспірант кафедри теорії та методики музичної освіти,
хорового співу і диригування, Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова, м. Київ, Україна
e-mail: yankai2017@ukr.net*

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ СТАБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ У КОНТЕКСТІ РЕГУЛЯТИВНО-ЕМОЦІЙНОГО КОМПОНЕНТА

Стаття присвячена обґрунтуванню методичних аспектів формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики в контексті регулятивно-емоційного компонента. Автором розглядаються питання регуляції емоційного стану студентів під час публічних виступів, проблемного подолання стресів та корекція сценічної поведінки.

З позиції визначеного компонента формування виконавської стабільності майбутніх учителів музики пропонуються використання нетрадиційних методів: візуалізації, «закладання думок» та твердження, медитативні техніки.

Ключові слова: вчитель музики, виконавська стабільність, регулятивно-емоційний компонент, методи формування.

Модернізація мистецької освіти в умовах нинішньої трансформації суспільства передбачає внесення певних змін у процес навчання майбутніх учителів музики з метою досягнення більш високого рівня їх фахової підготовки.

Сутність сучасної підготовки майбутнього вчителя музики полягає у комплексному підході до вирішення завдань мистецької освіти у нових соціально-економічних умовах. Реалізація педагогічного аспекту цього підходу пов'язано з обґрунтуванням цілісної системи загальнонаукових, спеціальних знань і встановленням взаємозв'язку людини як суб'єкта діяльності. Змістовне оновлення мистецького навчання в сучасних умовах передбачає першочерговість впровадження таких напрямів як: забезпечення гуманістичних основ осягнення мистецтва; опора на національні заса-

ди художнього розвитку особистості; актуалізація особистісно-соціальних підходів до навчання студентів; орієнтація системи мистецького навчання на взаємодію рівноправних його компонентів (досягнення професійно-фахової компетентності випускників, створення поліхудожнього контексту фахового мистецького навчання та забезпечення його культуровідповідності); дотримання оптимального балансу між трьома основними сферами навчальної діяльності студентів: пізнавальною, оцінювальною, творчою.

Фахова підготовка вчителя музики в сучасному науковому просторі знайшла відображення в роботах Е. Абдулліна, Ю. Алієва, О. Апраксіної, Л. Арчажникової, Л. Безбородової, Н. Гузій, А. Козир, С. Мартиненко, В. Орлова, Г. Падалки, О. Ростовського, О. Рудницької, Г. Ципіна,